

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Sopeutumissuunnitelma on erittäin tarpeellinen ja huolellisesti laadittu. Siinä on myös monipuolisesti eri näkökulmia ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

On hyvä, että eri toimijoiden vuorovaikutusta lisätään sopeutumissuunnitelman toimenpiteiden suunnittelu-, toteuttamis- sekä arviointityössä. Teollisuusliiton näkemys on, että työntekijöiden mukaan ottaminen prosessiin toisi arvokasta lisäarvoa tulestaan.

Teollisuusliitto näkee, että suunnitelman tulisi huomioida vielä paremmin eri toimialat. TEM:n toimialatiekarttatyö voisi toimia tässä yhteydessä osaltaan yhtenä pohjana ja TEM laatisi toimialakohtaiset sopeutumissuunnitelmat. Tässä työssä työmarkkinaosapuolet voisivat antaa arvokkaita näkemyksiä ja osallistua vuoropuheluun sekä valmisteluun.

Muutoksiin sopeutumiseen liittyy runsaasti myös osaamiseen, työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin liittyviä teemoja. Esimerkiksi ilmastonmuutos on jo nyt tuonut tullessaan laajasti uudenlaista osaamiseen liittyvää tarvetta.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

Luvussa on monipuolisesti käsitelty eri muutoksia, niiden vaikutuksia ja niihin liittyviä riskejä. Myös Ilmastonmuutoksen liittyviä tekijöitä käsitellään laajasti. On hyvä, että yhtenä näkökulmana käsitellään taloudellisia vaikutuksia. Samoin esiin on nostettu se tosiasia, että taloudellisten vaikutusten arviointi on vielä kohtuullisen puutteellista lähes kaikilla aloilla. Tähän on syytä kiinnittää erityistä huomioita.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

Visio ja päämäärät ovat selkeästi kuvattu.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tavoitteena on, että sopeutuminen on integroitu valtioneuvoston ja ministeriöiden strategiseen suunnitteluun ja ennakointiin vuoteen 2030 mennessä. Aikataulua voi pitää haasteellisena siitä näkökulmasta, että toteuttaminen pitäisi olla myös alueilla ja kunnissa käynnissä tuolloin.

On luonnollista, että toimenpiteiden toteuttamiseen tulee saada riittävä resurssointi.

Lisäksi Teollisuusliitto näkee, että työmarkkinajärjestöt pitäisi huomioida yhteistyötahoina paremmin. Tätä edesauttaisi toimialakohtaisten sopeutussuunnitelmien tekeminen.

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Huoltovarmuus on merkittävä kokonaisuus ilmastonmuutokseen sopeutussuunnitelmassa. On huomioitava, että alueet ovat keskenään erilaisia ja niillä on keskenään eroavia haasteita ja tarpeita liittyen huoltovarmuuteen.

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kotimaisen elintarviketuotannon tarpeet ja haasteet ovat erittäin keskeisessä asemassa jo huoltovarmuudenkin näkökulmasta. Ilmastonmuutos on huomioitava myös alalla työskentelevien ammatillisessa koulutuksessa.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Liikenneinfrastruktuurin toimivuus on erittäin keskeinen asia. Sen toimivuus on kyettävä turvaamaan. Lisäksi infran haavoituttavuus on selkeä haaste. Maanteiden korjausvelan kasvaminen on merkittävä ongelma tällä hetkellä. Perusväylänpidolle tulee saada riittävät resurssit.

Huoltovarmuuden näkökulmasta on kiinnitettävä huomiota myös alemman tason tiet ja niiden kunnosta huolehtiminen. Näillä on merkitystä mm. metsäteollisuuden puunkuljetusten turvaamisessa. Samoin niillä on merkitystä mm. elintarviketuotannon kuljetuksissa.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Teollisuusliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että luonnoksessa huomioidaan luonnonvarojen käytössä lähinnä ainoastaan uusiutuvat luonnonvarat. Myös uusiutumattomat tai hitaasti uusiutuvat luonnonvarat, raaka-aineet sekä mineraalit tulisi ottaa huomioon. Esimerkiksi metallimineraaleilla on suuri merkitys meneillään olevassa energiamurroksessa ja sen hallitsemisessa. Samoin olisi syytä huomioida turpeen käytön mahdollisuus huoltovarmuuden näkökulmasta.

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Työpaikoilla käytävät vuoropuhelut yhdessä työnantajien ja työntekijöiden välillä nousevat merkittävään asemaan fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin näkökulmasta.

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Toimialan kulttuuriperinnön huomioiminen on tärkeä asia. Ekologinen kestävyys laajasti ymmärrettynä ja huomioituna toimenpiteiden sekä prosessien suunnittelussa on kestävä kehityksen edellytys.

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Alue- ja kuntatason riskien hallinta otetaan hyvin huomioon. Kuitenkin niiden resurssit toteuttaa tulevia tehtäviä ovat toistaiseksi rajalliset. On myös huomioitava, että toimijoita on paljon ja niiden strategiset linjaukset pitää saada yhteensovitetuiksi. Haastetta tuo, että suuri osa taloudellisista resursseista perustuu hankerahoitukseen. Tämä hankaloittaa pitkäjänteisen toiminnan ja ennakoinnin tekemistä.

Siinä vaiheessa, kun alue- ja kuntatason toimenpiteitä aletaan konkreettisesti suunnittelemaan ja toimeenpanemaan on tärkeää saada laajasti mukaan lisäksi paikalliset/alueelliset työmarkkinajärjestöjen edustajat.

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tietopohjan vahvistaminen on hyvin tunnistettu suunnitelmassa.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kappaleen tavoitteet ovat kannatettavia. Sidosryhmiä tulee osallistaa toimintaan entistä monipuolisemmin, jotta tavoitteet saavutetaan.

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Luonnollisesti Vuonna 2015 hyväksytty Pariisin ilmastopöytäkirja ja muut kansainväliset ympäristösopimukset, kuten biodiversiteettisopimus, velvoittavat Suomea oikeudellisesti. Suomalaisen ilmastomuutokseen sopeutumisen osaamisen vieni on kannatettava asia.

Kansalliset intressit tulee pitää esillä myös kansainvälisessä yhteistyössä.

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tavoitteet ja toimenpiteet ovat kannatettavia.

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Teollisuusliitto pitää myönteisenä, että lisävalmisteluja edellyttävässä kappaleessa on selkeästi ilmaistu tarve työsuojelun ja osaamisen kehittämiseksi. Työelämän näkökulmasta sopeutumistoimet edellyttävät aidosti niihin panostamista.

Lisäksi muun muassa ilmastomuutoksen vaikutusta työntekijöiden arkeen ja työelämään laajemminkin olisi hyvä perusteellisesti selvittää.

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Ammattiyhdistysliike tulee saada toteuttajiin mukaan.

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Ilmastomuutos ja siihen sopeutuminen tulee vaikuttamaan entistä enemmän työntekijöiden arkeen. Teollisuusliitto haluaa antaa panoksensa olla mukana sopeutumistyössä.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Suunnitelmaluonnoksessa tulisi huomioida entistä paremmin alueelliset erot ja niiden erityispiirteet. Iso osa suunnitelman toteutuksesta on heikosti resursoitu ja sitä tehdään lähinnä virkatyönä.

Teollisuusliitto näkee, että organisaatioiden strategiat ja suunnitelmat tulee yhteensovittaa keskenään. Samoin luotettavien mittaristojen laatiminen nousee avainasemaan toteutuksen seurannassa.

Ministeriöiden ja muiden keskeisten toimijoiden väliset suhteet ja toimivallat tulee pystyä koordinoimaan hyvin, jotta päällekkäiseltä työltä vältytään toteutuksessa.

Kauppinen Veli-Matti
Teollisuusliitto ry.